

1997 YILI BÜTÇE KANUNU VE DENK BÜTÇE

Faruk MUTLU*

1997 yılı Bütçe Kanunu 26 Aralık 1996 tarih ve mükerrer 22859 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 1.1.1997 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Buna göre 1997 yılında bütçe büyüklüğü 6 katrilyon 200 trilyon olarak belirlenmiş olup bütçe giderleri ve bütçe gelirleri 6.237.920.926.000.000.- lira olarak öngörülmüştür. 1996 yılı Bütçe Kanununda bütçe giderlerinin 3 katrilyon 500 trilyon bütçe gelirlerinin ise 2 katrilyon 600 trilyon lira olarak öngörüldüğü hatırlanırsa bu yıl bütçe giderlerinde yüzde 77'lik bir artış, bütçe gelirlerinde ve yüzde 130'luk bir artış tahmin edilmektedir.

1997 yılı Bütçe Kanunu Tasarısının genel gerekçesinde Bütçe Kanununun temel hedefi, kamu açıklarının süratle azaltılarak ekonomik dengelerin sağlanması olarak belirlenmiştir. Tasarı, bu hedef çerçevesinde hazırlanmış ve bütçe denk bir biçimde bağlanmıştır.

Bütçe giderleri kalemini incelediğimizde 6 katrilyon 200 trilyon liralık giderin 4 katrilyon 2 trilyon lirasının transfer harcamalarına yani büyük oranda faiz ödemelerine, 1 katrilyon 200 trilyon lirasının ise personel ödemelerine ve 199 trilyon lirasının yatırım harcamalarına ait olduğu görülmektedir. Dolayısıyla önceki yıllarda olduğu gibi 1997 yılında da bütçe giderlerinin önemli bir bölümünü faiz ödemeleri oluşturmaktadır.

Bütçe gelirlerine gelince, 6 katrilyon 200 trilyon liralık gelirin 4 katrilyon 300 trilyon lirası vergi gelirlerine ait olup geri kalan kısım vergi dışı normal gelirler ile özel gelirler ve fonlara aittir. Görüldüğü üzere 1997'de de vergi gelirleri bütçe gelirlerinin tamamına yakınına yakınına oluşturmaktadır.

Vergi gelirlerinin içinde en büyük paya 1 katrilyon 700 trilyon lira ile gelirden alınan vergiler ve 1 katrilyon 800 trilyon lira ile mal ve hizmetlerden alınan vergiler sahiptir.

Buna göre, 1997 yılı Bütçe Kanununu gelir ve gider kalemleri açısından incelediğimizde önceki yıllardan farklılık göstermediği görülmektedir. Çünkü

(*) Vergi Denetmeni

bu yılda gider kalemlerinin önemli bir bölümünü transferler yani faiz ödemeleri, gelirlerin büyük bir bölümünü ise vergi gelirleri oluşturmaktadır.

Ancak yeni Bütçe Kanunu hazırlanış bakımından çok önemli bir farklılık göstermektedir. O da uzun yıllar sonra bütçenin denk olarak hazırlanmasıdır. Yani bütçedeki gider kalemlerinin karşılığı olarak aynı miktarda gelir öngörülmüş olup bütçe açığına yer verilmemiştir.

Peki denk bütçe ne demektir? Özellikleri nelerdir?

Aslında denklik ilkesi bütçenin yapısında var olan doğal bir ilkedir. Bütçede ne kadar gider belirlenmişse o kadar da gelir öngörülmelidir.

Denklik, bütçe tasarısında yeni gelir ve gider tahminleri arasında dönüşümlenebileceği gibi, bütçe uygulaması sonucunda da yeni bütçe hesaplarında da aranabilir.

Asıl önemli olan, sonuçta sağlanacak denkliktir. Böyle bir denklik bütçede samimilik ve tahminlerde isabetli ilkelerine uyulduğunun da kanıtı olur.

Bir bütçenin denk sayılması için, giderlerin devletin normal gelirleriyle karşılanması gerekir. Normal gelirlerden amaç ise; vergiler, harçlar ve resimler ile devletin mülklerinden ve işletmelerinden elde edilen hasılattır. Borçlanmalar, klasik bütçe anlayışında normal gelir sayılmaz. Eğer giderlerin bir kısmı borçlanma

ile karşılanıyorsa bu bütçe açık bir bütçe demektir.

Bu açıdan 1997 yılı Bütçe Kanunumuza baktığımızda giderlerin tamamının vergi gelirleri ile devletin mülk ve işletmelerinden elde edilen gelirler ile karşılanmasının öngörüldüğü görülmektedir. Önceki yıllarda olduğu gibi bütçe açığına ve dolayısıyla borçlanmaya yer verilmemiştir.

1996 yılı Bütçe Kanununun ilk onbir aylık uygulama sonuçlarına göre konsolide bütçe açığının bir katrilyona dayandığı gözönüne alınırsa, 1997 yılı Bütçe Kanununun denk bir şekilde gerçekleştirilebilmesi çok önemli bir olaydır.

Tabii daha öncede söylediğimiz gibi, burada önemli olan uygulamanın başındaki denklik değil, uygulama sonucunda sağlanacak denkliktir. Çünkü başta yapılan tahminler iyi niyetle hazırlanmış olabilir. Ancak yıl içindeki bazı olaylar tahminlerin dışında gerçekleşebilir.

Bu açıdan 1997 yılı bütçesinin denk bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmeyeceğine görmek için uygulamanın sonuna kadar beklemek gerekir. Temennimiz bütçenin tahmin edildiği gibi denk olarak sonuçlanması ve yıllardır kronik bir şekilde büyüyen bütçe açıklarının sona ermesidir.